

μα τῆς θηριωδίας αὐτῶν καὶ τῆς ὕβρεως. « Καὶ ἦν » ἰδεῖν ἐν μέσῳ τῶν βαρβάρων, ἓνα φοροῦντα » σάκκον ἀρχιερατικόν, καὶ ἕτερον ζωννύμενον » ἐπιτραχήλιον χρυσοῦν, ἐλκοντα κύνας ἐνδεδυ- » μένους ἀντὶ σαγισμάτων ἀμνοὺς χρυσοῦφάντους. » Ἄλλοι, ἐν συμποσίοις καθήμενοι, καὶ τοὺς ἐξ- » ροὺς δίσκους ἐμπροσθεν σὺν διαφόροις ὀπώραις » ἐσθίοντες, καὶ τὸν ἀκρατον πίνοντες ἀπὸ τῶν » ἱερῶν κρατῆρων. . . Τὰς δὲ εἰκόνας, ἀφαιροῦν- » τας ἀπ' αὐτῶν τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἀργυρον, » πυρὶ παραδίδόντες, σὺν τῇ ἀναφθείσῃ φλογὶ » κρέα ἐφώντες ἡσθιον. »

Περὶ δὲ τὴν ὀγδόην ὥραν (2—3 M. M.) εἰσήλασε θριαμβευτικῶς καὶ ὁ Σουλτάνος τὴν πόλιν, καὶ διευ- θύνθη πρὸς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν, καὶ εἰσελθὼν ἐφι- ππος ἐντὸς τοῦ ναοῦ, ἐπέβησεν ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέ- ζης (*), καὶ ἐπ' αὐτῆς γονατίσας, ἐτέλεσε τὴν συν- ἡθὴν του προσευχῆν (ναμάζ), ἐν ᾗ ὁ πρῶτος τῶν παρ' αὐτῷ μουτζζίνων ἀνεκήρυττεν ἀπὸ τοῦ ἁμθωνος τὴν ὁμολογίαν τῆς Τουρκικῆς πίστεως.

Καθιερώσας δὲ διὰ τῆς τελευταίας ταύτης τὸν πα- ριώνυμον τοῦτον ναὸν εἰς τὴν Τουρκικὴν λατρίαν, ἐπεσκέφη τὸ παλάτιον τῶν Αὐτοκρατόρων, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου καὶ ἐπέγραψε τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο Περσικὸν διστιχον:

- Αἱ ἀράχναι ἐξόφταν τὰ ὑπόστατά των εἰς τὰ πα- λάτια τῶν Κροάτων.
- Οἱ δὲ πύργοι τῶν Ἑφρατιμάμπ (***) ἀντήχησαν ἐκ τῶν νεκτερινῶν κραυγῶν τῶν γλαυκῶν.

Ἐφρόντισεν ἔπειτα νὰ ἐρευνηθῇ τί ἀπέγινεν ὁ Αὐ- τοκράτωρ, ὑποπτεύων μήπως διεσώθη. Πληροφορη- θείς δὲ ὅτι ἐφονεύθη, διέταξε νὰ εὑρεθῇ τὸ πτώμα του, καὶ ἀνεγνωρίσῃ ἡ ἀπὸ τῶν ἀετῶν, τοὺς ὁποῖους ἔφερε κεντητοὺς πρὶ τῶν κνημιδίων (τσαγγίων) του, ὡς μόνον σύμβολον διακρίσεως. Προστάξας δὲ νὰ εὐρεθῇ καὶ ἡ κεφαλὴ του, περιήνεγκεν αὐτὴν ἐπὶ δό- ρατος δι' ὅλου τοῦ στρατοπέδου, καὶ, ἀφ' οὗ τὴν ἀ- φῆκεν ἐκτεθειμένην ἕως ἐσπέρας εἰς τὸν κίονα τοῦ Ἰ- ουσστινιανοῦ, τὸν ἱστάμενον τέως ἐν τῇ παρὰ τὴν Ἀ- γίαν Σοφίαν πλατείᾳ τοῦ Αὐγουσταίου, ἐπεμψε, λέγουσιν, αὐτὴν καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὴν Περσίαν, εἰς σημεῖον τῆς νίκης του. Τὸ δὲ σῶμα διέ- ταξε νὰ ταφῇ μετὰ τὰς ἀνηκούσας τιμὰς (***), καὶ ἐ- ξήλθεν εἰς τὰς σκηπὰς του.

Τὴν δὲ δευτέραν ἡμέραν εἰσήλθε πάλιν, καὶ πε- ριῆλθε τὴν πόλιν ἄπασαν, ἐμποδίζων τὴν σφαγὴν τῶν κατοίκων καὶ τὴν καταστροφὴν τῶν οἰκοδομιῶν, καὶ παρηγορῶν τοὺς διαπωθέντας, ἐν οἷς ἦτον καὶ ὁ Δοῦξ Νοταρᾶς, παραδοθείς ἐκ τοῦ πύργου, εἰς τὸν

(*) Ὁ Δοῦκας λέγει ὅτι πεζὸς εἰσήλθεν εἰς τὸν ναόν, καὶ ταῦτο φαίνεται πιθανώτερον.

(**) Παλάτιον μυθολογικὸν μοχθηροῦ τινας καὶ ἰσχυροῦ μονάρχου τῆς Περσίας.

(***) Ὁ Φραντζῆς, ὅπως ὑπερέττησεν εἰς τὴν κηδεὶν ταύτην, ἀπασώπησεν, ἐπίτρεδες, ὡς φαίνεται, τὸν τόπον ὅ- που ἔταρξεν ὁ αὐτοκράτωρ, ὑποπτεύων, μήπως τυμωρυ- χηθῇ καὶ τοῦ εὐσεβοῦς τούτου ἀνακτος τὸ λείψανον, καθὼς γίνετο τὸν προκατόχων ἐπὶ τῆς Λατινικρατίας.

ὁποῖον εἶχε καταφύγη πανοικισία, μετὰ ἓνα υἱὸν τοῦ Μουσλήμ, υἱοῦ τοῦ Σουλτάν Βαγιαζήδ, τὸν Ὀρχάν, διαμένοντα πρὸ πολλοῦ ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, ὅπου εἶχε καταφύγη μετὰ μίαν του ἀδελφὴν, μετὰ θά- νατον τοῦ πατρὸς των. Καὶ αὐτὸν μὲν ἐφόνευσαν πρὶν, ἐν ᾧ διεδίδρασκε μετημφισμένος τὸν δὲ Νο- ταρᾶν ἐνεθάρρυνε τοκαταρχᾶς ὁ Σουλτάνος, μαθὼν ὅτι εἶχε θησαυρῶν πλήθος ἐναποκεείμενον, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν του μάλιστα ὑπῆγε, καὶ τὴν μητέρα του ἐπεσκέφη καὶ παρηγόρησεν ἀσθενοῦσαν. Ἀλλὰ μεθ' ἡμέρας, εἴτε μαθὼν ὅτι μέγα μέρος τῶν θησαυρῶν του εἶχε προῦπεκθέσει μετὰ τῆς θυγατρὸς του (*) εἰς Οὐνετιάν, εἴτε θυμωθεὶς διότι ὁ Δοῦξ δὲν ἔστερ- ξε νὰ σταίλῃ πρὸς αὐτὸν, ὀργιάζοντα ἐν Βλαχέρναις, τὸν μικρότερον τῶν υἱῶν του, εἴτε ἀπλῶς ὑποπτεύων τὸ ὄνομα τοῦ ἀνδρός, καὶ θέλων νὰ ἐξαλείψῃ πᾶν ἶχνος τῆς ἀρχαίας τῶν Γραικοβυζαντινῶν εὐκλείας, τὸν ἔφερεν ἐμπροσθέν του, καὶ ἀφ' οὗ τὸν ὠνειδισεν ὡς ἀγνώμονα καὶ φιλόαργον, ἐπρόσταξε νὰ τὸν ἀ- ποκεφαλίσωσι, καὶ τοὺς υἱούς του, καὶ τὸν γαμ- βρόν του τὸν Καντακουζηνόν.

Οὕτως ἔπεσεν ἡ Ῥωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία, τελει- ώσασα. Λέγει ὁ Μοντέσκιο, ὡς ὁ Ῥήνος, ὅστις περὶ τὰς ἐκβολὰς του, ἀπὸ πλεustoῦ ποταμοῦ, καταντᾷ νὰ ἀφανισθῇ εἰς τέλματα καὶ εἰς ἔλη.

Ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολό- γου μένει, καὶ πρέπει νὰ μένῃ, ἀίμνηστον, καὶ ὁ ἥρωϊκὸς θάνατός του ὑπάρχει διαμαρτύρησις αἰωνία, γραμμένη μετὰ αἵματι καὶ γράμματα ἐπὶ τῆς τοῦ Ἀγίου Ῥωμανοῦ πύλης.

Ἐγράφη τῷ 1818 κατὰ μῆνα Μάρτιον.

ΙΟΥΔΑΙΚΑ.

—ο—

Τὴν 10 τοῦ μηνὸς Τισρί, ἦτοι περὶ τὰ τέλη τοῦ ἡμετέρου Σεπτεμβρίου, μίαν ὥραν πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, ὅλοι οἱ Ἰσραηλῖται συνέρχονται εἰς τὴν συναγωγὴν διὰ νὰ παρασταθῶσιν εἰς τὴν τελετὴν τῆς ἐορτῆς τῆς Μεγάλης Σιγγνώμης.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἡμέραν ἐξιλασμοῦ, οἱ Ἰσραη- λῖται εὐχονται πρὸς Θεὸν ὑπὲρ τῆς ἀφέσεως τῶν πα- ραπτωμάτων ὅσα ἐπραξαν ἐντὸς τοῦ ἔτους, αἰτούν- τες ταυτοχρόνως τὴν συγχώρησιν καὶ ἐκείνων πρὸς οὓς ἡμάρτησαν. Τὴν διὰ τὴν ἐορτὴν ταύτην δια- τεταγμένην νηστείαν φυλάττουσιν ἐν γένει ὅλοι, καὶ αὐτοὶ οἱ μᾶλλον ἐλευθερόφρονες Ἰουδαῖοι. Ἐκαστος αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἡλικίας δεκατριῶν ἐτῶν, ὀφείλει νὰ

(*) Ἄνω ὀνομάζετο αὕτη, καὶ διὰ προτροπῆς αὐτῆς ἐ- τρωπώθη τῷ 1479. Ἐνετίησι τὸ Μέγα Ἐτυμολογικὸν ὑπὸ Ζαχαρίου Καλλιέργου τοῦ Κρητός.

τηρήσῃ αὐστηροτάτην ἐγκράτειαν, ἥτις ἄρχεται μίαν ὥραν πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου καὶ λήγει τὴν ἐπαύριον. (Ὅρα Λευϊτικὸν Κεφ. Κ΄.)

Τὴν παραμονὴν, μίαν ὥραν πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, οἱ Ἰσραηλῖται, ὡς εἶπομεν, συνέρχονται εἰς τὴν Συναγωγὴν. Ὁ ναὸς εἶναι πλήρης φώτων· ἕκαστος δὲ ἵσταται εἰς θέσιν ὁρισθεῖσαν πρὶν δι' αὐτὸν, δυνάμει χρηματικῆς τινος ποσότητος τὴν ὁποίαν προσέφερεν εἰς συντήρησιν τοῦ ναοῦ. Πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς παρὰ χωροῦνται θέσεις δωρεάν.

Ἰσραηλῖται τινὲς, καὶ μάλιστα οἱ ραββῖνοι καὶ οἱ εὐλαβέστεροι, φοροῦσιν ἐνδυμα νεκρικὸν (σαρρεγγουενίς), διὰ νὰ ταπεινώσωσιν ἐτι μᾶλλον τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἀναπολοῦντες τὸν θάνατον.

Μετ' ὀλίγον ὁ ψάλτης (σεζ'άν) ἀναγινώσκει τὰς διατεταγμένας εὐχὰς, καὶ καθ' ὅλην τὴν ἀνάγνωσιν βαθυτάτη σιωπὴ ἐπικρατεῖ εἰς τὸν ναόν· ὅλοι ἀνίστανται, καὶ φοροῦντες τὸ *Talith* ἀκροῶνται μετὰ κατανύξεως τῆς χαλδαϊκῆς εὐχῆς (Κὸλ νιδεράι. κλ.) τῆς λεγούσης, ὅτι οἱ δοθέντες ἐν τῷ διαστήματι τοῦ ἔτους καὶ ἀθετηθέντες ἀκουσίως ὄρκοι, ἐτι δὲ καὶ αἱ ὑποσχέσεις, εἴ· αἱ ἄκυροι.

Μετὰ πολλὰς δὲ ἄλλας εὐχὰς, τὰς ὁποίας οἱ περιεστῶτες ἀκροῶνται πάντοτε μετὰ τῆς αὐτῆς εὐλαδείας, ὁ οἰζ'άν ἀναγινώσκει καὶ τὴν ἐφεξῆς, ἣν τινα ἐπαναλαμβάνουσιν ὅλοι οἱ ἄλλοι ταπεινῇ τῇ φωνῇ καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὰ στήθη· (Ὁσαμνοῦ, κτλ.) « Ἡμάρτομέν σοι, παρηκούσαμεν σου, ἐκλέψαμεν, ἐσυκοφαντήσαμεν, ἀπεισέψαμεν τοὺς ἄλλους τῆς εὐθείας ὁδοῦ, παρωτρύναμεν αὐτοὺς, εἰς τὴν ἀνομίαν, πᾶσαν ἁμαρτίαν διεπρυζάμεθα, ἡσέδησαμεν, ἐφεύσθημεν, κακὰς συμβουλὰς ἐδώκαμεν, ἀπηνήθημεν, ἀσέμνως διηγάζομεν, ἀπειστατήσαμεν, καταφρονήσαμεν τῆς ὀργῆς σου, ἐνεμείναμεν ἰσχυρογωνιμόνως εἰς τὴν ἀποστασίαν, ἀπεπλανήθημεν τῆς εὐθείας, συνεσχέθημεν παντοίοις κακοῖς, κτλ. » Ἡ εὐχὴ αὕτη τῆς ὁποίας πᾶσα λέξις ἄρχεται ἀπὸ νέου στοιχείου, κατὰ τὸ ἑβραϊκὸν ἀλφάβητον, περιλαμβάνει ὅλα τὰ παραπτώματα ὅσα εἶναι δυνατόν νὰ πράξῃ ἄνθρωπος.

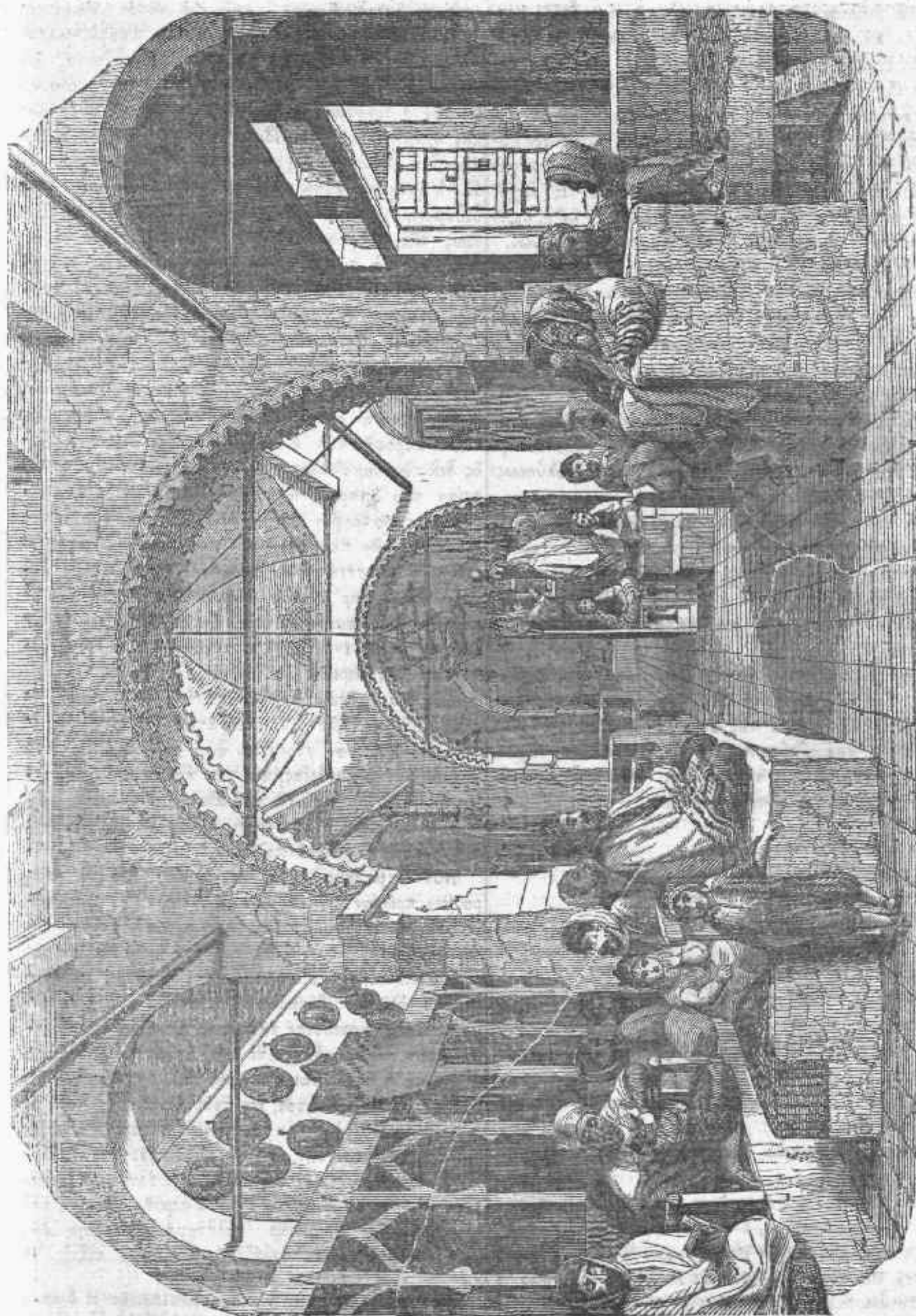
Ἐκαστος προσεύχεται μᾶλλον ἢ ἥττον ἐνθέρμως ἐπὶ τρεῖς τοὐλάχιστον ὥρας. Γίνεται δὲ ἡ ἀπόλυσις ἅμα ψαλόντος τοῦ ἁσματος *Yigdal*, τὸ ὁποῖον συνέθετο ὁ ραββὶ Σολομών βὲν Γαδιρὸλ, ἐνδοξὸς ἑβραϊστὴς τοῦ μεσαιῶνος. Τὸ ἄσμα τοῦτο περιέχει τὰ δεκατρία ἄρθρα τῆς πίστεως τὰ ὁρισθέντα ὑπὸ Μαϊμονίδου, (ραμπάμ, διασήμεν ραββίνου τῆς Ἰσπανίας), δηλαδή, α' — τὴν ὑπαρξίν τοῦ Θεοῦ, β' — τὴν αἰωνίαν αὐτοῦ ἐνότητα, γ' — τὴν πνευματικὴν οὐσίαν, δ' — τὸ ἀναρχον, ε' — τὸ προνοητικὸν αὐτοῦ, ς' — τὴν ἀλήθειαν τῶν προφητειῶν, ζ' — τὴν ἐντολὴν τοῦ Μωϋσέως, η' — τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ νόμου, θ' — τὸ ἀμιτάλητον αὐτοῦ, ι' — τὴν πρόγνωσιν τοῦ Θεοῦ, ια' — τὰς ποινὰς καὶ τὰς ἀμοιβὰς, ιβ' — τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσσία, καὶ ιγ' — τὴν ἀνάστασιν. Μένουσι δὲ τινες καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀναγινώσκοντες ψαλμοὺς, πολλοὶ δὲ καὶ εὐχονται πρὸς Θεὸν παννύχιοι.

Τὴν ἐπιούσαν, ἀπὸ πρωίας, συνέρχονται ἐκ νέου

ὅλοι εἰς τὴν Συναγωγὴν, καὶ διαμένουσιν ἐκεῖ ἐφ' ὅλης τῆς ἡμέρας. Ἡ ἀκολουθία τῆς ἡμέρας ἐκείνης διαιρεῖται εἰς τέσσαρα μέρη· εἰς σαχρί, ἢ ὄρθρον, εἰς μουσαφ, ἢ μεσῳριον, εἰς μένσα ἢ ἐσπερινόν, καὶ εἰς μίχλα ἢ ἀπολυτίκιον. Εἰς ἕκαστον δὲ τῶν τεσσάρων τούτων μερῶν τῆς ἀκολουθίας ἐπαναλαμβάνεται δις ἡ προμνημονευθεῖσα εὐχὴ (Ὁσαμνοῦ). Ἡ ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου διαλαμβάνει, πλὴν τῶν καθημερινῶν εὐχῶν, μέγαν ἀριθμὸν ὕμνων συντεθέντων κατὰ καιροὺς ὑπὸ διαφόρων ραββίνων. Ὅταν δὲ τελειώσῃ αὕτη, ἥτις ἄρχεται τὴν ἑκτὴν καὶ λήγει πρὸς τὴν δεκάτην ὥραν, ὁ μέγας ραββῖνος ἀναβαίνει εἰς τὸν ἀμβιάνα καὶ ἐκφωνεῖ λόγον κατὰλληλον, ἐξάγων ῥητὰ ἐκ τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τοῦ Ταλμούθ. Μετὰ δὲ τὴν ὁμιλίαν ἐμβαλλονται αἱ Πεντάτευχοι καὶ φέρονται μετὰ ψαλμῶν καὶ πομπῆς μέχρι τῆς θύρας, ἢ τραπέζης κειμένης ἐν μέσῳ τοῦ ναοῦ ἐνώπιον τῆς ὁποίας τελεῖται ἡ λειτουργία. Ὁ ψάλτης, ἄρσθ βαλὼν ἐπὶ τῆς τραπέζης τὴν πρώτην Πεντάτευχον, τὴν ἀνοίγει, διὰ νὰ ἀναγνώσῃ γεγωνία τῇ φωνῇ τὸ κεφάλαιον τὸ ὁποῖον ἀποτρίπτει τὸν Ἀαρὼν τοῦ μὴ εἰσπεριέσθαι παρὰ τὴν ὥραν εἰς τὸ ἅγιον· ταῦτερον τοῦ καταπετάσματος εἰς πρόσωπον τοῦ ἐλαστηρίου, ἀλλ' ἅπαρ τοῦ ἐν αὐτοῦ τὴν ἡμέραν τοῦ ἐξιλασμοῦ διὰ νὰ θυμιάσῃ, καὶ ἐπιθέσῃ κλήρους ἐπὶ τοὺς δύο χιμάρους, κλήρον ἕνα τῷ Κυρίῳ, καὶ κλήρον ἕνα τῷ ἀποκομπαίῳ. (Λευϊτ. Κεφ. ΙΣ΄.)

Ἐξ ἐκ τῶν περιεστῶτων συνοδεύουσιν ἀλληλοδιαδόχως τὸν ψάλτην καὶ εἰς ἀμοιβὴν τῆς τιμῆς προσφέρουσι δῶρα εἰς τὸν ναόν ἢ τὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα· τινὲς δὲ δίδουσι τοιαῦτα καὶ διὰ τοὺς ἐν Ἱερουσαλὴμ πτωχοὺς.

Ἀφοῦ δὲ τελειώσῃ ἡ ἀνάγνωσις τοῦ μέρους τοῦτου τῆς πρώτης Πεντάτευχου, κλείουσιν αὐτὴν, καὶ παραδίδοντες εἰς τὸν κομισάντα, βάλλουσι τὴν δευτέραν ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ἐξ αὐτῆς δὲ ἀναγινώσκουσι τὸ Κεφ. ΚΘ'. τῶν Ἀριθμῶν ἐνῷ ὁρίζονται αἱ θυαίαι καὶ αἱ σπονδαὶ αἰτίνες πρέπει νὰ γίνωσι κατὰ τὴν ἐπίκλητον ἐκείνην ἡμέραν. Ὁ ἀναγινώσκων μετὰ τοῦ ψάλτου τὸ κεφάλαιον τοῦτο εἶναι αὐτὸς ἐκεῖνος ὅστις ἀναγινώσκει καὶ τὸ κεφ. Ζ'. τοῦ Ἠσαίου. Μετὰ δὲ ταῦτα μεταφέρονται αἱ Πεντάτευχοι εἰς τὴν κιβωτὸν, καὶ ἄρχεται ἡ ἀκολουθία μουσαφ, τὴν ὁποίαν ἀναγινώσκουσι κατὰ πρῶτον οἱ περιεστῶτες ταπεινῇ τῇ φωνῇ· ὁ δὲ ψάλτης ἐπαναλαμβάνει μεγαλοφώνως προσθέτων, ὡς εἰς τὴν σαχρί, διαφόρους ὕμνους ἀναγομένους εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην. Περὶ τὰ τέλη τῆς μουσαφ μνημονεύονται ἐκ νέου αἱ ὁριζούμεναι ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἱερουσαλὴμ τελεταὶ διὰ τὰς θυαίας τῆς ἡμέρας αὐτῆς. Ἀναγινώσκεται δὲ καὶ ἡ προσευχὴ Ὁλιγοῦ Χαβεάχ, καὶ ὅταν φθάσωσιν εἰς τὴν ἐσχάτην περίοδον· « Προσκυνοῦμεν καὶ προσιπτόμεν τῷ βασιλεῖ τῶν βασιλέων, ἢ ὅλοι κλίνοντες τὰ γόνατα προσκυνῶσι. Προσκυνῶσι δὲ καὶ ὅσάκις ὁ ψάλτης λέγει τὰ ἀκολουθα· « Ὅτε δὲ ἤκουσαν προσφερόμενον τὸ ὄνομα τοῦ Ὑψίστου διὰ στόματος τοῦ ἀρχιερέως, ἐκυπτον, προσκύνουν καὶ ἔλεγον· Εὐλογημένον ἔσται τὸ ὄνομα τῆς ἐνδόξου αὐτοῦ βασιλείας. » Μετὰ τὰς

Συναγωγή Ἱερουσαλήμ.

εὐχὰς πύτης, ἐκβάλλεται ἐκ νέου ἡ Πεντάτευχος Ἰωνά, καὶ ἐν τασούτῳ κλείεται ἡ πεντάτευχος. Τε-
 (Σόφρ), ὑπὸ τριῶν μόνον. Ὁ δὲ ψάλτης ἐξακολου-
 θεῖ ἀναγινώσκων τὴν συνέχειαν τῶν προϊνῶν κεφα-
 λαίων. Ὁ τρίτος ἀναγινώσκει ὅλην τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀπόγονοι τοῦ Ἀαρών. Ἡ εὐλογία αὕτη εὐρίσκειται

εἰς τὸ βιβλίον τῶν Ἀριθμῶν, εἰς τὸ τέλος τοῦ Κεφ. Στ' « Εὐλογῆσαι σε Κύριος, καὶ φυλάξαι σε ἐπιφάναι Κύριος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ σέ, καὶ ἐλεῆσθαι σε ἐπάραι Κύριος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ σέ καὶ δώη σοι εἰρήνην. » Μετὰ τὴν Πεντάτευχον ἀρχεται ἡ ἀκολουθία τῆς μένσεως. Περὶ αὐτῆς δὲ δύναμκι νὰ δώσω πληροφορίας γνωρίζω μόνον ὅτι μεταξὺ τῶν διαφορῶν εὐχῶν ὑπάρχει καὶ τις ἀρχομένη οὕτω πως: *Τίχερ Ραββί Ισμαήλ*, ἐν ᾗ περιγράφεται τὸ μαρτύριον δέκα ἰουμαστῶν ραββίνων.

Ἄν καὶ τότε εἶναι προεχωρημένη ἡ ἡμέρα, διότι ἡ μένσεως τελευτᾷ μίαν ὥραν καὶ ἡμίσειαν πρὸ τῆς νυκτός, οἱ πλεῖστοι τῶν Ἰσραηλιτῶν, εἰ καὶ ἄσθενεῖς διὰ τὴν νηστείαν, μένουσιν εἰς τὴν Συναγωγὴν. Αὐτὰ ταῦτα ποιοῦσι καὶ αἱ γυναῖκες αἵτινες εἶναι ἐνδεδυμένοι στολὴν λευκὴν.

Εὐθὺς μετὰ τὴν μένσεως, ὁ μέγας ραββίνος ἀναβαίνει εἰς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἀρχεται τὴν τετάρτην ἀκολουθίαν (νίχλα) ἥτοι τὴν τῆς ἀπολύσεως. Αὕτη δὲ τελευτᾷ πάντοτε τὴν νύκτα.

Οἱ κορανίμ εὐλογοῦσι καὶ δεύτερον τὴν συνέλευσιν, καὶ ἐπαναλαμβάνουσι τὰ λόγια τὰ λεγόμενα εἰς τοὺς ψυχορραγοῦντας, ἅπαξ μὲν « Κύριός ἐστι ὁ Θεὸς ἡμῶν, » τρίς δὲ « Εὐλογημένη ἐσαι ἡ ἐνδοξος αὐτοῦ βασιλεία, » καὶ ἐπτάκις « Θεὸς ἐστὶν ὁ Κύριος. »

Ἀρὰ δὲ φανέντων τῶν ἀστέρων, σημαίνει ἡ σάλπιγξ διὰ νὰ ἀναγγεῖλῃ ὅτι ἐτελείωσεν ἡ νηστεία καὶ ὅλοι ἀφίερονται τῆς Συναγωγῆς εὐχόμενοι πρὸς ἀλλήλους μικροβιότητα, κλ. Οἱ Ἰσραηλιταὶ εὐχονται ὡς συνήθως ὑπὲρ τῆς σελήνης· ἔπειτα δὲ ἐρχόμενοι εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν, γεύονται.

ΠΕΡΙ

ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ (EDUCATIO.)

Παρά τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι τε καὶ Ῥωμαίοις.

(Συνέχεια. Ἰδε φυλλάδιον ΡΔ').

—ο—

Τὰ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν χρόνων τῶν ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς ὀμηρικῆς περιόδου μέχρι τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος ἢ μέχρι τοῦ Λυκούργου εἰσὶν ἀσήμεντα καὶ ἐλλιπῆ. Οὐδὲ περίοδος προόδου θεωρητέα ἡ περίοδος αὕτη. Οἱ ἀκατάπαυστοι ὠθισμοὶ καὶ εἰσελάσεις καὶ ἐξελάσεις τῶν μεταναστευουσῶν φυλῶν συνεχῶς βεβαίως ὀλίγους νέους μετασχηματισμοὺς· μᾶλλον δὲ, μάλῃς διατηροῦντο τὰ ἀρχαῖα. Ἐν τούτοις τὰ εἰρημένα πρῶτα στοιχεῖα τῆς ἀνατροφῆς

καὶ παιδεύσεως ἕμενον ἱκανῶς τὰ αὐτὰ. Γνωμικὴ δὲ σοφία καὶ πρακτικὴ διδασκαλία, ἀπορρέματα καὶ μῦθοι ἐκ διδασκτικῶν ποιητῶν ἐκπηγάζοντα, ἡσκούν ἠθικὴν τινα ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῖς συγχρόνοις, ὡς τοῦτο δύναται κατανοηθῆναι ἰδίως ἐκ τῶν ἔργων καὶ ἡμερῶν τοῦ Ἡσιόδου. Βραδύτερον δὲ διὰ Σιμωνίδου, Θεόγνιδος (παραϊνέους) Φωκυλίδου κ. ἄλ. ἡ γνωμικὴ αὕτη σοφία ἐπὶ μᾶλλον πάντοτε διαδομένη ἐχρησίμευε βεβαίως καὶ ὡς μέσον παιδεύσεως τῆς νεολαίας. Ἀνέκαθεν δ' ἐτι ἐνῆργουν καὶ οἱ ραψωδοὶ διὰ τῶν ραψωδῶν αὐτῶν ἐπὶ τὴν τοῦ ἔθνους παιδευσιν. Ἡ δὲ γυμναστικὴ μένσεως ὁ σταθερὸς μοχλὸς τῆς φυσικῆς ἀνατροφῆς, ἐξ αὐτῆς τῆς ἐμφανίσεως τῶν μεγάλων ἀγώνων ἢ πανηγύρεων ἐν τῇ ἱστορικῇ περιόδῳ ἔλαβε προσθήκας τινὰς καὶ τεχνικὴν διαμόρφωσιν.

Τὴν πρώτην ἀναμορφωτικὴν ἐποχὴν τῆς ἱστορίας τῆς ἀνατροφῆς τῶν Ἑλλήνων παρέχει ὁ Λυκούργος, ὃς διὰ τῆς νομοθεσίας του τὴν κατερείπουσαν πολιτείαν τῶν Σπαρτιατῶν ἀναστηλώσας καὶ ἀνακαινίσας, τὴν ἀνατροφήν στενῶς συνέδεσε μετὰ τοῦ δημοσίου βίου τῶν πολιτῶν του. Ἄνευ τῆς ἀνατροφῆς ἐκείνης ὁ Σπαρτιάτης ἦν ἀχρηστος τῇ πολιτείᾳ, διὸ καὶ ὁ ξένος παρ' αὐτοῖς μικρὰν ἀξίαν εἶχεν. Ἡ δὲ τοῦ Σόλωνος νομοθεσία ἐστηρίζετο ἐπὶ πάντῃ ἄλλης βάσεως, ὡς περ ἐν γένει ἡ ἀττικοῖωνικὴ πολιτεία ἀπέναντι τῆς δωρικῆς. Ἡ δωρικὴ ἀδιατρεψία μετ' αὐστηρᾶς διατηρήσεως πατροπαράδοτων νομίμων (Ἰσοκρ. Ἐγκώμ. Ἐλεν, 27) ἐπεκράτει ἐν Σπάρτῃ, ἐνῷ ἐν Ἀθῆναις κυριεῖον στοιχεῖον ἦν ἡ φιλάνθρωπία μετὰ προοδευούσης παιδείας, καὶ τοὶ καὶ ἐνταῦθα τὸ παλαιὸν νόμιμον καὶ τὰ ἀνέκαθεν καθιερωμένα παιδείματα διατηρήθησαν ἐν τιμῇ, τοῦλάχιστον μέχρι τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου.

Νῦν δὲ μεταβαίνοντες ἐπὶ τὰ καθ' ἕκαστα θεωροῦμεν πρῶτον τὴν ἐκ τῶν Πελασγῶν (1) προεβού-θοῦσαν ἰωνικὴν φυλὴν, ἔπειτα δὲ προβαίνομεν ἐπὶ τὴν τὴν δωρικὴν. Αἱ Ἀθῆναι δύνανται ἡμῖν ὡς κέντρον τῆς Ἑλληνικῆς παιδεύσεως, διότι ἐνταῦθα εὐκολώτερον ἢ ἀλλαχοῦ δύναται τὸ προαδεῖον ἐθνικὸν πνεῦμα μετ' αὐτοσυνειδυίας τάσεως νὰ καταληφθῇ καὶ σαφέστερον νὰ ἐννοηθῇ. Ἐπὶ τῶν ἀρχόντων ὀλίγα νῆα ἠδύναντο προστεῖναι, ὡς πρὸς τὴν ἀνατροφήν καὶ παιδευσιν τῆς νεότητος, εἰς τοὺς ἀρχαίους, τοὺς ἐκ τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων καταγομένους θεσμούς. Ὅθεν ἐρευνῶμεν πρῶτον τὴν ἀπὸ Σόλωνος μέχρι τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου περίοδον. Ἐπὶ τασούτων ἐκτείνεται ἡ ἀρχαία παιδεία ἢ μετὰ σερμῆς ἀγωγῆς καὶ αὐστηρότητος, ἣν ὁ παρ' Ἀριστοφάνει δίκαιος λόγος εὐστόχως χαρακτηρίζει (Νεφ. 961 κεξ.). Ἡ

(1) Τοῦτο λέγοντες δὲν ἐννοοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι οἱ Δωριεῖς ἦσαν εἰσὶ πρὸς τοὺς Πελασγοὺς, ἀλλὰ μόνον ἐκφράζομεν τὴν δόξαν τινῶν ἀρχαίων, ἰδίως δὲ τοῦ Βροδότου, (Η'. 44) ὅτι οἱ Ἴωνες, ὡς καὶ οἱ Αἰολεῖς, εἶχον ἄμεσον πρὸς τοὺς πελασγοὺς σχέσιν. Τὴν σήμερον ἡ ἐπικρατεστέρα γνώμη εἶναι, ὅτι οἱ Πελασγοί, εἰσὶν παλαιότεροι ἰόντες, ἦσαν οἱ γνήσιοι πρόγονοι τῶν μετέπειτα Ἑλλήνων, εἰς τὰς γυναικὰς τέσσαρας φυλὰς διηρημένων.